

Oulu 14.5.1970

PANU:

LINNANSAAREN PELASTUS

Valokuva: Pohjois-Pohjanmaan museon kokolmat

Linnansaarella kaivetaan. Kysymyksessä ovat viemäryöt. Niiden yhteydessä tutkivat asiantuntijat saaren sisuksia. Katsovat, mitä kaivannoista mahdollisesti tulee esille. Linnansaari on rauhoitettua aluetta. Elämme sivistysvaltiossa. Saaren käytöstä määrää muinaistieteellinen toimikunta, vaikkei sitä Oulussa ehkä aina ole muistutettu.

Useimmat meistä saaren läpi nykyisin kulkevista tai ympäri kävelevistä pitävät itsestään selvänä, että Linnansaaren kaltainen saari pyritään säilyttämään. Sata vuotta sitten oli toisin. Ihmiset ajattelivat kaikessa vain omaa hyötyään. Vuoden 1793 elokuun ensimmäisenä sattuneen ruutikellarin räjähdysten jälkeen tuntuu Linnansaari saaneen maatua melkolaila rauhassa. Hyötyä saaresta kyllä oli. Se oli juuri sopivan matkan päässä satamasta, mainio varastoalue. Saaren länsiosa oli rakennettu täyteen makasiineja, joissa porarit säilyttivät tavaroitaan.

Vuosi 1866 on eräs Oulun historian merkivuosista. Oulujoen yli ryhdyttiin vhdoin rakentamaan siltatietä. Monista vaihtoehdoista oli valittu suunnitelma, joka edellytti siltojen rakentamista joen kolmen suuhaaran yli: Pokkitörmältä Linnansaareen, siitä Raatiin, Raatista Tuiran puolelle, Toivoniemeen. Kysymyksessä oli yk-

sityinen yhtiö, jossa tsein kaupunki oli pääosakkaana, Uleåelfs Brobyggnadsbolaget. Kunnon oululaiset ristivät yhtiön "Rupulaakiksi". Ensimmäinen silta rakennettiin ensimmäiseksi, silta Pokkisenväylän yli. Ilmeisesti työ alkoi syksyllä, Pokkitörmältä Linnansaarelle. Siitä vaiheesta on Pohjois-Pohjanmaan Museon kokoelmissa valokuvakin. Harvassa taisivat olla ne, jotka siinä riemussa muistivat saaren melkein näkymättömiin maatuneita muinaismuistoja. Mutta heitäkin oli, mm. runoilija-toimittaja Juho Rännäri, entinen aliupseeri, sama mies, jonka kesällä 1866 aloittamasta Pohjan-Tähdestä täälläkin palstalla on puhuttu. Lokakuun viimeisenä 1866 Pohjan-Tähti 14. numerossaan kertoo sillanrakennuksesta, josta se jo syksyllä oli maininnut, sanoo työn edistyvän ehtimiseen ja toivoo, että asianomaiset eivät antaisi tämän sillanrakennuksen upottaa näkymättömäksi vanhan Oulun linnan vielä "jälisiä" olevia raunioita, sillä ne ja Kajaanin linnan jäännökset ovat "ne ainoat muinaismuistot täällä pohjan maalla, jotka historiallisen merkityksensä vuoksi olisiivat säilytettävät nykyisessä tilassansa."

Epäilyksistensä huolimatta Rännäri eli hyvässä toivossa. Vuoden 1867 puolella kirjoitettiin Pohjan-Tähden 13. numerossa: "Että silta myös tulee oikeen sopiwalle paikalle, täytyy kieltämättä myöntää. Sen alle kuuluvat saaret, wanha Linna ja sen patterit antawat kauristuksille semmoisen tilaisuuden, jottei Suomessa kauneimpia paikkoja löytyne."

Huonosti kai saaren kuitenkin olisi käynyt, ellei Oulu olisi sattunut saamaan kuvernööriseksi Otto Gustaf Nybergiä, humaania herraa, entistä Suomen ensimmäisen lennätinlaitoksen johtajaa. Valtioneuvos Nyberg sai määräyksen kuvernööriksi 1873, ja lääni toivoti hänet Oulun Wiikko-Sanomien välityksellä lämpimästi tervetulleeksi. Paljon hänen varaansa rakennettiin, mutta ei turhaan. Paljon muun ohessa Nyberg kilnitti huomionsa myös Linnansaareen,

jonka läpi sils nyt kulki maantie. Linnansaaren rauniot olivat vain hoitamattomia kiviröykkiöitä. Kuvernöörimmeanoi ja sai valtiolta 900 markkaa vanhojen raunioiden kunnostamiseksi. Näin prof. Paul Nyberg Kaltioon 7-8/1966 kirjoittamassaan artikkelissa Renessanssi-Ihminen (= Otto Nyberg) Oulun kuvernöörinä. Olisi mielenkiintoista ehtiä tutkia, siinäkö vaiheessa koottiin muinaisen ruutikellarin ympärille se kivijalka, jonka varaan seuraavalla vuosikymmenellä (?) kohosi merikoulun tähtitorni. Ei voine olla mahdollista, että

meidän sukupolvenme olisi barbaarisempi kuin itseoppineiden Rännäreiden, meidän kotiseuturakkautemme ja pieteteintajumme vähäisempi kuin venäläisen sotilaskoulutuksen saaneiden ruotsinkielisten virkamiesten, jotka eteläsuomalaisuudestaan huolimatta tunsivat samalla tavalla kuin joku Rännäri Limingasta. Niinpä niin, mutta mikä merkillistä: nämä molemmat mainitut kulttuuripersoonat, Rännäri ja Nyberg, tulivat Oulun tullista. Valvovatko Oulun omat konsulit!

Ensimmäisen Oulun sillan rakennustyömaa 1866, todennäköisesti syksyllä. Pohj.-Pohjanmaan Museo. — Kuva Linnansaarelta Pokkitörmälle. Vasemm. mahdollisesti 1860 valmistunut nyky. lääninmaanmittauskonttorin ensimmäinen vaihe, oikealla Oulun merikoulun johtajan, kapteeni Ekholmin asuinrakennuksen pohjoispää. Koulutalo taustalla, nykyinen Lyseo, entinen Oulun triviaalikoulu vuodelta 1831 on vielä jatkamatta.